

Atskaite par dalību COPA – COGECA darba grupā

Medus

06. 11. 2019. Briselē

Darba grupā piedalījās LOSP eksperts Sandris Akmans.

Darba grupā skatītie jautājumi:

1. Eiropas Savienības apputeksnētāju iniciatīva;
2. Darba grupas priekšsēdētāja un priekšsēdētāja vietnieku ievēlēšana;
3. Medus tirgus situācija, medus falsifikācija;
4. Augu aizsardzības līdzekļu izmantošana saistībā ar iniciatīvu “Glābiet bites!”;
5. Viedokļu apmaiņa ar FEEDM par medus situāciju tirgū.

1. Eiropas Savienības apputeksnētāju iniciatīva

Vides ģenerāldirektorāta (DG ENVI) iniciatīva sekmīga virzās uz priekšu. Nākamā ekspertu sanāksme plānota no 26. līdz 27. novembrim.

Eiropas Parlaments un Eiropas Komisija vienojās par budžetu 5 miljonu euro apmērā līguma programmai savvaļas apputeksnētāju uzraudzības shēmas izstrādei un atbalstam. Dalībvalstu pārstāvji rīkos semināru, kā izstrādāt šādu shēmu. Pieejā būtu līdzīga ES tauriņu sugu uzraudzības shēmai, kurā ne visas dalībvalstis piedalās. Plānots izstrādāt apputeksnētāju indikatoru gaidāmajai KLP.

Nesen ir sācies jauns ES finansēts pilotprojekts ar nosaukumu ABLE. ABLE apzīmē “tauriņu novērtēšanu Eiropā”. Tas atbalstīs tauriņu monitoringu ES. Līguma summa ir 800 000 eiro 2 gadu periodam. Koordinators ir Butterfly Conservation Europe.

COPA-COGECA ierosinās grozījumus par obligātu medus izcelmes marķēšanu. Priekšlikumu plānots nodot balsošanai EP AGRI komitejā, kas paredzēta 25. novembrī. Paredzētais balsojums EP plenārsēdē 2019. gada decembrī.

2. Darba grupas priekšsēdētāja un priekšsēdētāja vietnieku ievēlēšana

Etienne Bruneau, kā vienīgais amata kandidāts, vienbalsīgi tika atkārtoti ievēlēts par Darba grupas (DG) priekšsēdētāju. Ievēlēja divus darba grupas priekšsēdētāja vietniekus – Staņislavs Jass (MTK Somija, 105 balsis) un Yvanu Hennionu (FNSEA Francija, 99 balsis). Giovanni Gioia (Confagricoltura Italy, 27 balsis) netika ievēlēts. Visi kandidāti ir biškopji.

3. Medus tirgus situācija, medus falsifikācija

DG Priekšsēdētājs uzstājas ar PPT prezentāciju, kas sagatavota kopā ar COPA-COGECA sekretariātu un DG priekšsēdētāja vietniekiem.

Galvenie uzsvāri - Jaunzēlande eksportē gandrīz tikpat daudz medus kā Ķīna. 2018. gadā ES medus ražošanas apjomi samazinājušies, taču tas neizraisīja medus cenu pieaugumu tirgū. Klimata pārmaiņas ietekmē patērētāju patēriņa paradumus, jo karstā/ siltā laikā medus

pārdošanas apjomi mazinās. Pateicoties medus zemajām cenām un apgrūtinātajai realizācijai, pastāv risks, ka komerciālā biškopība ES sāks izmirt.

Ungārija: Ungārijas Pārtikas pārvalde vietējā tirgū divreiz gadā kontrolē medus kvalitāti. Patēriņš valstī ir aptuveni 0,8 kg gadā uz vienu iedzīvotāju. Vācija vairs nav galvenā medus pircēja no Ungārijas, to aizstāja Itālija un Francija. Sāk attīstīties eksporta tirgi ASV, Japānā un pat Ķīnā. Pirms desmit gadiem medus eksporta cena bija vidēji 2,5 € / kg, bet tagad tā sasniedz orientējoši 1,7 € / kg. Problēma ir milzīga, un to nevar izskaidrot ar normāliem tirgus apstākļiem, jo pērn medus ražošanas apjomi valstī bija zemi. Daudzi biškopji pārdod bišu dravas vai pat izbeidz savu darbību. Kas notiks, ja Ungārija pārtrauks medus ražošanu? Esošajā tirgus situācijā pilnas slodzes biškopji vairs nedarbosies, un biškopība lielākoties turpināsies pusprofesionālu un hobija biškopju līmenī.

Rumānija (ziņo Ungārijas delegācijas pārstāvis): šogad nav akāciju medus raža, bet tiek pārdots akācijas medus no Rumānijas. No Spānijas eksportētā akācijas medus cena ir zemāka nekā tā, ko eksportē no Ungārijas. Tas ir ļoti neparasti.

Francija: 2018. gads bija ļoti labs medus ražas gads. Saskaņā ar nacionālās aptaujas datiem 77% biškopju medu pārdod burkā, pārējie % tiek pārdoti mucās vai, kā bez taras (cisternās). Patērētāji sāk dot priekšroku vietējam franču medum. Mainās medus pirkšanas [paradumi, medu pērk nevis uzreiz pēc ražas novākšanas, bet vēlāk rudenī. Uz doto brīdi daudz biškopjiem joprojām ir ievērojami medus krājumi no pagājušā gada ražas.

Polija: 2019. gadā medus cena tirgū raksturojama, kā stabila. Saražotā medus apjoms 2019. gadā bija zemāka nekā parasti, apmēram par 5000 t mazāk. Kopējā medus raža 2019. gadā ir aptuveni 17 000t medus, to galvenokārt ievāc nekomerciālie biškopji.

Vācija: Medus patēriņš Vācijā ir 1,1 kg gadā uz vienu iedzīvotāju. Starp reģioniem ir novērojamas medus ražas atšķirības. Vidējā medus cena bez taras (bulk) 2018. gadā sasniedza 5,2 € / kg. Arī *Echter Deutscher Honig* (īsts vācu medus) zīmola medus tiek pārdots par salīdzinoši zemām cenām (6-7 € / kg Vācijas dienvidos, 4-4,4 € / kg Vācijas ziemeļos).

Dānija: 2019. gads tiek vērtēts kā vidējas ražas gads. Medus raža valstī tiek lēsta ap 2500 t. Medus vairuma cena samazinājusies līdz 2 € / kg, biškopji par tādu cenu medu pat nevēlas pārdot un patur krājumus. Sakarā ar maldinošu importētā medus marķējumu, kurš ticis pārdots ar Dānijas karogu, valsts iestādes gatavojas stiprināt normatīvos aktus attiecībā uz medus izcelsmes marķējumu ES un NeES medus maisījumiem.

Somija: Sakarā ar bišu stropu skaita palielinājumu (apmēram 70 000 koloniju visā valstī) un labāku vidējo medus ražu (> 40 kg / stropa), tiek lēsts, ka 2019. gadā tika saražots 3000 tonnu medus (pieaugums par 15%). Tā rezultātā medus vairumtirdzniecības cena (bulk) samazinājusies par aptuveni 15 - 20%, salīdzinot pret pagājušo gadu. Pašlaik tā 4,4 - 5,2 € / kg atkarībā no pircēja un no tā, vai biškopis ir noslēdzis piegādes līgumu vai nav. Daļa medus uzpircēju ir pārtraukuši medus iegādi mucās līdz pavasarim. Nolikšanas ir pilnas. Cenas tiešajā tirdzniecībā vai lielveikalos gandrīz nemainīgas, vidēji 12–14 eiro / kg. Stāvoklis nav tik labs kā iepriekšējā gadā, taču pagaidām to nevar raksturot kā tirgus katastrofu. Somijā vietējā tirgū joprojām netiek ražots pietiekami daudz medus, lai nodrošinātu pieaugošo iekšējo patēriņu (virs 750 g / gadā uz vienu iedzīvotāju). Pašu saražotā medus apjoms šobrīd ir ap 50–60%. Arvien pieaug konkurence ar importēto medu,

kas vēl vairāk pazemina medus vairumtirdzniecības cenu. Šoruden atkal aktuāla problēma ir *varroa* ērces un tiek lēsts, ka atkal samazināsies ražojošo bišu saimju skaits.

Spānija: Neviena pārstāvis nav gatavs informēt par tirgus situāciju Spānijā.

Tirgus datus var interpretēt tā, ka ES nav vienots medus iekšējais tirgus. Ja šāda situācija turpināsies, Itālijas komerciālā biškopība draud izmirt. Bioloģiskā medus tirdzniecības situācija ir nedaudz labāka nekā konvenciālajam medum. Sāk izpausties klimata pārmaiņu ietekme uz medus ražošanas un patērētāju medus patēriņa ieradumiem. Mums ir jāpieprasa, lai medus markējumā skaidri tiktu norādīta produktu izcelsmes valsts.

4. Informācija par aktuālo situāciju, kas saistīta ar augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu saistībā ar ES pilsoņu iniciatīvu “Glābiet bites!”

COPA-COGECA sekretariāta eksperts informēja, ka tiakloprīda reģistrācijas apliecība netiks atjaunota. Vēl joprojām var izmantot līdz 2020. gada aprīlim. Lēmumu publicēs Oficiālajā Vēstnesī novembra beigās. Vienīgais tirgū esošais neonikotinoīds ir acetamiprīds. Francija to jau aizliedza. ES tirdzniecības atļaujas atjaunošana acetamiprīdam pagaidām nav pieņemta.

Eiropas pilsoņu iniciatīva “Glābiet bites!” turpinās pēc tam, kad to ir reģistrējusi ES Komisija. COPA-COGECA vispārējā nostāja (grupa PHYTO) ir tāda, ka lauksaimnieki pieņem EFSA zinātniskos atzinumus, ciktāl ES lauksaimnieku produktivitāte un pārtikas nekaitīgums netiek apdraudēts.

Glifosāts - ASV ir veikti jauni pētījumi, kas pierāda glifosāta negatīvo ietekmi uz bišu mikrobiomu.

ES bišu vadlīnijas - sekretariāts informēja grupu. Priekšsēdētājs E. Bruneau stingri atgādina sekretariātam, ka ar medus DG nav notikušas iekšējas konsultācijas attiecībā uz informāciju par apputeksnētājiem un medus bitēm. Eksperts, kas COPA-COGECA vārdā pauž viedokļus par AAL testēšanu, nav medus DG loceklis. Darba grupas Itālijas pārstāvis saka, ka viņu pilnībā apmulsinājusi COPA-COGECA un lauksaimnieku nostāja. Kā Vācijā (Bavārijā) gadījums skaidri parāda, ka lauksaimnieki var būt zaudētāji tikai tad, ja tie neņem vērā zinātniskos faktus par pesticīdu ietekmi uz apputeksnētājiem un pesticīdu atliekām bišu stropos, kā arī sabiedrības viedokli. Jāņem vērā gan AAL subletālā, gan hroniskā ietekme uz apputeksnētājiem.

Staņislavs Jass atgādina DG nostāju jautājumā par medu: mēs atbalstām EFSA darbu un atklājumus, kā arī lauksaimniekus COPA-COGECA. Mēs atbalstām zinātni, tostarp nepieciešamību veikt subletālo un hronisko toksicitātes testēšanu, kura pašlaik pastāv.

5. Viedokļu apmaiņa ar FEEDM (Eiropas medus fasētāju un distributoru federācija) par medus situāciju tirgū

Sakarā ar satraucošo situāciju medus tirgū, esošā DG vadība nolēma uzsākt dialogu ar medus pircēju un fasētāju pārstāvjiem. Sanāksmē piedalījās FEEDM priekšsēdētāja vietnieks David Senchermés no Spānijas.

FEEDM pārstāvis informēja, ka nav novērojams būtisku medus patēriņa pieaugumu. Patērētāji pieprasa lielāku medus izcelsmes marķēšanas caurspīdīgumu. No Spānijas skatupunkta, esošais medus tirgus šķiet stabils. ES līmenī ir redzams, ka ir nepieciešams medus imports ES, jo mēs Eiropā nesaražojam pietiekami daudz medus, lai apmierinātu

iekšējo patēriņu. Ir bijušas problēmas ar medus viltojumiem gan importētajā medū, gan ES ražotajā medū. Mums jāapkaro krāpšana, medus viltošana. Mums ir vajadzīgs gan ievestais medus, gan Eiropas medus.

FEEDM piekrīt, ka medus cenas varētu būt augstākas un atzīst, ka ES ražošanai jābūt ekonomiski izdevīgai. Protams, ja patērētāji ir gatavi par to maksāt. Medus iesaiņotāji arī ir medus vēstnieki, un viņi trīs gadu laikā veiks reklāmas kampaņu, lai reklamētu ES medu. Kampaņa sāksies Spānijā.

Kāda ir FEEDM pozīcija medus izsekojamības un tā izcelsmes marķēšanā? Vai FEEDM ir pozīcija?

Atbilde: tā ir karsta tēma. FEEDM nav vienotas skaidras nostājas šajā jautājumā. Šajā jautājumā ir domstarpības starp organizācijas biedriem. Ja patērētāji lūgs, viņi to pielāgos.

Vai FEEDM ir novērojis kādas izmaiņas tirgus tendencēs saistībā ar klimata izmaiņām?

Atbilde: Ir grūti izveidot tiešu saikni. Klimata pārmaiņas ietekmē lielas medus ražošanas svārstības. Karstuma viļņu dēļ medus patēriņš dažās valstīs ir samazinājies. ES ražotais medus joprojām ir pārtikas produkts ar augstu pievienoto vērtību.

Francijas komentārs: FEEDM ir jā saglabā medus cena un tā jā palielina, ja viņi vēlas turpināt uzņēmējdarbību un viņiem netiktu liegts vietējās kvalitātes medus. Ja biškopji spēj ieguldīt, viņi pat var ievākt medu ar vēl augstāku kvalitāti. Mums jāstrādā kopā, lai būtu lielāks caurspīdīgums attiecībā pret patērētājiem un ražotājiem.

COPA-COGECA: Mēs pieprasām vienotu ES tirgu ar vienādiem noteikumiem visiem. Lai tiktu norādītas visas medus izcelsmes valstis un to procentuālais sadalījums. FEEDM vajadzētu runāt par labāku medus izsekojamību un caurskatāmību. Strādāt kopā ar nozari. FEEDM būtu jāapsver un jāpieņem vienota nostāja starptautiskā mērogā par vienotu medus definīciju un noteikumiem.

Senchermés kunga atbilde: FEEDM skaidri pieprasa, lai ES importētais medus atbilstu tiem pašiem standartiem kā ES ražotais medus. Medum no Ķīnas jābūt tādiem pašiem standartiem, pat ja tas nozīmē lielāku kontroli. Ja ievestais medus neatbilst ES standartam, to nevajadzētu varēt ievest.

Darba kārtības punkti par “digitalizācijas rīkiem, kas nepieciešami biškopības nozarē”, “Klimata pārmaiņas un medus nozare: domas par iespējamiem ieguldījumiem nozarē” un “KLP reforma pēc 2020. gada: viedokļu apmaiņa par bišu un apputeksnētāja, kā bioindikatoru” Netika izskatīti šajā sanāksmē laika ierobežojumu dēļ, un tiks atvērti diskusijai nākamajā sanāksmē, kas paredzēta 2019. gada pavasarī (maijs-jūnijs).

Atskaiti sagatavoja eksperts:

Sandris Akmans